

שמע!

פרשת "שמע ישראל", המופיעה בפרשות ואთחנן - הינה הפרשה היחידה ביותר בתורה, וכל יהודי מצווה לאומרה בכל יום - "עמים באהבה".
במסגרת עיון זה, נתמקד במילה אחת, הפותחת את הפרשה: "שמע!".
מילה זו, הנראית על פניה כה פשוטה וטכנית, מkapלת בתוכה ארבעה רבדים, זה
לפניהם מזה: **שמעה, הבנה, כוונה, וקבלה**.

הróבֵד הָרָאשׁוֹן הַיְנוּ פְּשׁוֹת בִּתְכִּלִּתְוָן: שְׁמִיעַת הַאוֹזֶן!
ואכן מכאן קבעו חכמים: הקורא את שמע, צריך שיישמע לאוזניו, שנאמר: "שמע
ישראל..." (ברכות טו ע"א).
ואף על פי שבדיעד יצא ידי חובה, אף אם לא השמיע לאוזניו "ובלבך שיוציא
בשפתיו" (שולחן ערוך, הלכות קריית שמע ס"ב, ג'), מכל מקום לכתチלה תקפה
ועומדת החובה: השמע לאוזניך מה שאתה מוציא מפייך (ברכות שם).

הróבֵד הַשְׁנִי שֶׁל "שְׁמַע", מִשְׁמֻעוֹתָנוּ - הַבְּנָתָה פִּירּוֹשׁ הַמִּלְלִים!
על כן מי שאינו מבין את מה שהוא אומר, גם אם השמיע את המילים לאוזניו ודקדק
לאומרן כהלכה, אין יוצא ידי חובת קריית שמע.
מכאן נפסק הלכה למשעה, שיכל אדם לקרוא קריית שמע בכל לשון, ובלבך שיבין
את פירוש המילים, "שנאמר: 'שמע' - בכל לשון שאתה שומע" (ברכות יג ע"א).
אמנם ברור שלכתチילה "מצווה מן המובהר לאמרה בלשון הקודש" (משנה ברורה),
הלכות קריית שמע ס"ב, ב), ואף מי שאינו בקי בעברית כהלכה, מן הראי
שילמד להבין פרשת קריית שמע על בוריה, כדי שיוכל לקרוא בלשון הקודש, אך
מכל מקום ההבנה היא הקובעת.

מ'כוונה' ועד ל'קבלה'

הróבֵד הַשְׁלִישִׁי שֶׁל "שְׁמַע", מִשְׁמֻעוֹתָנוּ - כוונה ותשומת לב!
יכול אדם להשמיע את המילים לאוזניו, ואף להבין את תוכנן, מבלתי להקדיש להן
תשומת לב ראויה ולהפניהם את משמעותן. אך אם עשה כן לא יצא ידי חובת קריית
שמע, שכן:

הקורא את "שמע", צריך שיוכנו את לבו. (ברכות יג ע"א)

כוונת הלב האמורה כאן, אין פירושה, כוונה לצאת ידי חובת 'מצוות קריית שמע'.
שאלת חיוב הכוונה לצאת ידי חובת המצווה, הינה סוגיה נכבדה לעצמה, התלויה
ועומדת בחלוקת תנאים ואמוראים, ראשונים ואחרונים (ראה שו"ע או"ח ס' ד'),
ומכל מקום, נוגעת היא לכל המצוות כלל ולא רק לקריית שמע. אך לעומת זאת
מיוחדת היא כוונת הלב הנדרשת לקריית שמע, ולגביה נפסק לדעת הכל:

הקורא קריית שמע, ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא "שמע ישראל"
לא יצא ידי חובתנו. (שי' ע"ח ס' ה')

היטיב להבהיר את הבדיקה בין שתי הכוונות, ה'משנה ברורה' שמש:
כוונת הלב האמורה כאן (בקריית שמע), אינה הכוונה שבסעיף ד'
(עלניין 'מצוות צדיקות כוונה'), דשם הכוונה לצתת ידי חובת המצווה...
מה שאין בן כוונה זו (שבקריית שמע), שעניינה **להתבונן ולשום על**
למי מה שהוא אומר.

אם מן יש לציין כי לדעת ר' עקיבא, נלמדת חובת כוונת הלב בקריית שמע, מהቢטו
"על לבך" שבהמשך הפרשה, ומכאן לדעתו "אתה למד שכל הפרשה כולה צדקה
כוונה" (ברכות יג).

אר הון נפסקה שם הלכה כדעת ר' מאיר, שrok פסוק ראשון של 'שמע ישראל' צריך
כוונת, ועל כורחך עלייך לומר, שכוונה זו המיוחדת לפסוק הראשון בלבד, מוקוה
במילה - **'שמע'**! התובעת מן האדם לא רק להבין את המילים, אלא להפניהם אותם
בלבו, בדברי הכתוב בישועה (ו, י):
... **ובازניו ישמע ולבבו יבין...**

והרובד הרביעי המקופל במילה **שמע** - משמעותו קבלה! כבלושן חכמים: "שמעיע
לי - קלומר סבירא לי", כלומר: הדבר מקובל עלי ואני חש עצמי מחויב לו.
אף כאן: יכול אדם לשמוע את הדברים באוזני, להבינים ואר להזדהות עמם, אך אם
אין הוא מתחייב לקבלם עלייו בפועל, לא יצא ידי חובת קריית שמע.
לפייך מגדרים חכמים את 'קריית שמע' - **'קבלת עול מלכות שמים'**, דברי ר'
 יהושע בן קרחה במשנה בברכות (ב, א):

למה קדמה פרשת קריית שמע לוויה אם שמע?
כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה,

ואחד כך מקבל עליו עול מצוות.

ואם תשאל: היכן בדיק מצינו קבלת עול מלכות שמים - בפרשת **"שמע"**, וקבלת עול
מצוות - בפרשת **"זהה אם שמע תשמעו?"**
דמיה שבפרשת **"זהה אם שמע"** הדבר פשוט, שהרי נאמר שם "אם שמע תשמעו
אל מצותי..." (דברים י"א, י"ג), ושמיעת אל... - משמעותה קבלת הדבר, כתרגומים
אונקלוס שם:

אם קבלת תקנון.

אך מכאן נמצית למד, שאף **"שמע"** שבפרשה ראשונה - משמעותו: קבל עלייך עול
מלכות שמים באמונה שלמה.

צאו וראו אפוא מה גדולה תורה שבעל פה, הדולה את הלכות קריית שמע, על כל
פרטיה ודקדוקיה, מותוק עיון בעומק פשטוטו של מקרא, ומה גדולה תורה שבכתב,

המקפלת את כל יסודות ההלכה במילה אחת - קטנה שהיא גדולה - **שמע!**
ובמאמר מוסגר: זהו אחד המסורים המרכזיים שאני מבקש, להאר ב'מעט מן האור':
כיצד צומחת תורה שבבעל פה מתווך תורה שבכתב וכיוצא רלוונטיים הדברים גם לנו,
ואורם זרוע - מני קדם ועד ימינו.

האם אתה שמע?

...ועדיין, העיקר לא נאמר!

העיקר הוא, שאותם ארבעהRB

62

רבדים המקופלים ב'**שמע**', אינם **מנוטקים** זה מזה, ואין להתייחס אליהם כאל 'מבנה מודולרי' המאפשר לבדוק כל חלק, לדבר העומד בפני עצמו.

לפנינו חטיבה ארגנית אחת הצומחת ווללה משמעיה לקבלה. מנגינה אחת המתווננת ווללה:

הkul המהדר בכל העולמות וקורא '**שמע ישראל!**' חייב להגיע לאוזןיך ולהרעיך לא רק את עור התוף, אלא את כל נמי נפשך, ולבואה לידי ביטוי ממש בהוויתך: שמעיה מביאה לידי הבנה, הבנה מביאה לידי כוונה, כוונה מביאה לידי קבלה.

אם לא קיבלת עלייך על מלכות שמים ודבקת באחד' בכל לבך, אותן הוא שלא הפנתה עד תום את הצליל המכון אליו ולא התחלה אפילו לשמע את הקול הקורא - **שמע!** כי לשמע באמת, זה לדבוק באמת... זה הכל!
כמו בשירה של חנה שנש "קול קרא והלכתו. הלכתו כי קרא הקול".